

Savonlinnan Taidelukio
Rehtori Reima Härkönen
Reima.harkonen@savonlinna.fi
p. 044-4174550
Sotilaspojankatu 3
57100 SAVONLINNA

LAUSUNTO

10.6..2020

kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi,
VN/1985/2020-OKM-1

SAVONLINNAN TAIDELUKIO LAUSUNTO VIITTEESSÄ MAINITTUUN ASIAAN

Savonlinnan Taidelukio haluaa lausua viitteessä mainittuun uudistuskokonaisuuteen seuraavaa;

LAUSUNTO UUDISTUKSEEN SISÄLTÖÖN JA LAAJUUTEEN - OPPIVELVOLLISUUDEN PIDENTÄMISHANKE

Oppivelvollisuuden laajentamisen perimmäinen tavoite lienee se, että vähennetään ns. koulupudokkaiden määrää siirryttäessä perusopetuksesta koulutuksen toiselle asteelle. Pudokkaalla ymmärretään tässä niitä, jotka eivät perusopetuksen päättämisen jälkeen aloita koulutuksen toisella asteella tutkintotavoitteellista koulutusta. Usean perusopetuksen järjestäjän alueella tämä ei ole todellinen ongelma, esimerkiksi Savonlinnassa käytännössä kaikki peruskoulunsa päättävät saatetaan jo nyt toisen koulutusasteen opintojen pariin. Nyt esitetyssä lakiluonnoksessa mm. kuvataan seikkaperäisesti perusopetuksen oppilaanohjaajien tulevaa työtä oppijoiden saattamisessa koulutuksen toiselle asteella. Tätä tapahtuu jo nyt ainakin Savonlinnan kaupungin perusopetuksen oppilaitoksissa. Huolta pidetään jo nyt, lain velvoittavuutta ei tarvita. Drop-out – ongelma ei siis edellytä näin järeää toimea, kuin oppivelvollisuuden pidentäminen.

Drop-out –ongelman ratkaisemiseen tulisi resursseja kohdentaa perusopetukseen ja eritoten opintojen etenemisongelmista kärsiville. Nykyisellään kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistuneet leikkaukset ovat saaneet aikaan sen, että perusopetuksella ei ole riittävästi resurssia huolehtia eniten apua ja tukea opinnoissaan tarvitsevista. Perusopetuksen järjestäjillä on tahtoa ja kykyä saada tätä asiaa paremmaksi, jos valtio-kunta -rahoitussuhdetta palautettaisiin lähemmäs alkuperäistä kustannusjakoa. Näin toimien saisimme perusopetuksen päättäjäpopulaation hakeutumaan koulutuksen toiselle asteelle omasta halustaan, ilman pakkoa.

Lisäksi tulee huomioida, että aina muodolliset koulutusrakenteet eivät välttämättä istu tällaisten, edellisessä kappaleessa kuvattujen oppijoiden tarpeisiin. Parempi vaikuttavuus saataisiin erilaista osaamista painottavilla oppimismuodoilla, esim. uudentyyppinen oppimisopimuskoulutus. Lakiluonnoslausunnossa on toki tätäkin käsitelty, mutta ne ovat luonnoksessa aivan liikaa vain täydentävissä muodoissa ei korvaavissa.

Savonlinnan Taidelukio suhtautuu kriittisesti kaavailtuun oppivelvollisuusiän pidentämiseen.

LAUSUNTO UUDISTUKSEEN SISÄLTÖÖN JA LAAJUUTEEN - OPINTOJEN MAKSUTTOMUUTEEN KOULUTUKSEN TOISELLA ASTEELLA

Tällä hetkellä suurin osa opiskelijoiden huoltajista pystyy huolehtimaan jälkikasvunsa oppimateriaaleista koulutuksen toisella asteella. Juha Sipilän (kesk.) hallituksen aikana hyväksytyt opintorahan oppimateriaalilisia vähävaraisten perheiden opiskelijoille kohdentamat niukat resurssit niitä eniten tarvitseville. Jos tuen määrää nostettaisiin nykyisestä 46,80 €:sta ja opiskelijan vanhempien yhteenlaskettua ansiotulorajaa taasen nostettaisiin, saataisiin suurin osa nykyisistä ongelmista poistetuksi. Kenenkään opintopolku ei jäisi vain haaveeksi tämän jälkeen. Tuen kanavoituminen KELA:n kautta olisi myös kustannustehokas ratkaisu, opiskelija voisi itse päättää, mihin tukensa käyttäisi. Yhteiskunnallisissa uudistuksissa tulisi uskaltaa luottaa nuoriin.

Koulutuksen toisellakin asteella suoritettavat näytöt (päättötodistukset, yo-tutkintotodistukset jne.) ovat edelleen nähtävissä investointina nuoren kansalaisen kannalta. Ne parantavat mahdollisuuksia jatkokoulutuksiin pääsyä ja aikanaan myös paremman ansiotason saavuttamisen suhteen. On aivan oikeutettua, että nuori ja hänen perheensä ottavat osaa näiden kustannusten kattamiseen. Aivan millimetrimitalla yhteiskunnallista tasa-arvoa (mahdollisuuksien suhteen) ei tarvitse mitata.

Toisen koulutusasteen maksuttomuus tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki materiaalit ja opiskeluvälineet tulee olla opiskelijoille ilmaisia, samoin kansainvälisyyskasvatusta tukevat ulkomaanmatkat, korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä lisäävät matkat sekä sellaiset laaja-alaista oppimista tukevat oppimisympäristöt, joita ei löydy ilmaiseksi tai joihin kulkeminen on maksullista. Uudessa oppivelvollisuuslakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa näitä asioita ei ole rajattu maksuttomuuden ulkopuolelle.

Oppivelvollisuuslakiluonnoksessa on hyvää, että luonnoksen säännöksessä 17.2§ erityistehtävälukioiden tietyt kustannusrakenteet on jätetty maksuttomuuden ulkopuolelle. Säännöksen sanamuoto on kuitenkin epäonnistunut, erityistehtävälukiot eivät ole "harrastustoimintaa" vaan luvanvaraista, erittäin tavoitteellista opetus- ja ohjaustyötä.

Maksuttomuuden säätämisen myötä oppimateriaalit ja -välineet tullaan kilpailuttamaan kunnissa, mikä tarkoittaa sitä, että valitaan hankintalainsäädännön mukaisesti useimmiten vain hinnaltaan edullisimmat oppimateriaalit. Kuten tunnettua ne eivät ole laadukkaita eikä niiden valinnassa ole välttämättä otettu huomioon opettajien pedagogista näkemystä. On suuri vaara, että opettajien pedagoginen vapaus kapenee ja opettajista tulee oppimateriaalin tekijöitä. Tämä ei tietystikään tue opettajien hyvinvointia ja on pois varsinaisesta opetuksesta. On otettava huomioon myös se, että lukiossa materiaalien tulee olla opiskelijoilla käytössä kolme vuotta eikä niitä voida kierrättää samalla tavoin kuin perusopetuksessa, mikä lisää kustannuksia. Digitaalisia oppimateriaaleja ei voi kierrättää ollenkaan.

Koronavirustilanteesta johtunut lukioden etäopetusjakso osoitti, että opettaja kykenee hyvinkin nopealla aikataululla reagoimaan muuttuneisiin tilanteisiin. Esimerkiksi opetusryhmien etäopetuksessa käytettiin Savonlinnan Taidelukiossa kymmenkuntaa erilaista etäopetussovellusta. Usein tämä sovellus sovittiin opiskelijaryhmän kanssa yhdessä. Maksuttomuus johtaa vääjäämättä yhdenmukaistamiseen myös tällaisissa asioissa.

Lukioissa digitaalisuus on jokapäiväistä, joten koulutuksen järjestäjän tarjoamien tietokoneiden tulisi olla tarpeeksi laadukkaita. Siihen, kuinka paljon eri kunnissa on mahdollisuus resursoida opetukseen, on suuria eroja, joten eri kuntien opiskelijat voivat olla hyvin eriarvoisessa asemassa opiskeluvälineiden suhteen.

Savonlinnan Taidelukio edustaa maan erityislukiokenttää. Maassa on yli 70 ”erityislukiota”, esimerkiksi musiikki-, tanssi-, kuvataide-, ilmaisutaito-, urheilu-, luonnontiede- ja IB-lukioita.

Erytistehtävälukioiden antaman monipuolisen opetuksen lisäksi niissä järjestetään ehkäpä ”yleislukioita” enemmän asioita, jotka vahvistavat opiskelijan itsetuntoa, laajentavat kokemusmaailmaa sekä mahdollistavat verkostojen luomisen, työelämätaitojen ja kansainvälisten valmiuksien kehittymisen ja kasvun ihmisenä. Näitä tavoitteita varten ne järjestävät esiintymismatkoja ja yhteistyömatkoja niin Suomessa kuin ulkomailla, kilpailuja, erilaisiin tapahtumiin osallistumisia. Jos näistä asioista joudutaan karsimaan maksuttomuuden vuoksi, emme tue suomalaisnuorten kyvykkyyttä, sosiaalisten taitojen ja luovuuden kehittymistä, onnistumisen iloa emmekä jaksamista. Jokaiselle nuorelle pitää antaa mahdollisuus ihmisenä kasvuun motivoivassa ja monipuolisessa koulutusympäristössä, jonka nuori on itse saanut valita, jossa nuori voi kokea onnistumisia, tehdä omia valintoja ja saada tulevaisuuden taitoja, joita tarvitaan suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa.

Maksuttomuus uhkaa tasapäistää lukiot. Se ei mahdollista lukioiden omien vahvuuksien ylläpitämistä eikä omaleimaisuutta eikä tue opiskelijoiden vapautta valita tai kasvattaa kokemusmaailmaa lukiokoulutuksen aikana.

Jos maksuttomuus etenee, lainsäätäjän tulee arvioida erityisen huolellisesti maksuttomuuden ulottamista luonnoksessa mainitulla tavalla sen kalenterivuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. Maksuttomuuden tulisi edetä käsi kädessä oppivelvollisuuden pidentämisen kanssa.

Savonlinnan Taidelukio suhtautuu kriittisesti toisen koulutusasteen muuttumisesta maksuttomaksi.

LAUSUNTO –UUDISTUKSEN VOIMAANTULOON

Edellä kerrotulla tavalla Savonlinnan Taidelukio suhtautuu kriittisesti oppivelvollisuuden pidentämiseen ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuuteen niin uudistuksen sisällön kuin laajuuden suhteen.

Lisäksi luonnokseen sisältyvissä asiakirjoissa esitetty uudistuksen aikataulu on liian kunnianhimoinen. Lukiokoulutus on koronavirustilanteesta johtuen läpikäynyt ennen näkemättömän myllerryksen keväällä 2020 ja lukioiden voimavarat ovat menneet täysin ”kriisistä” selviytymiseen. Samaan aikaan lukioissa on ollut valmistelussa ns. LOPSP2021-työ. Tämän uudistuksen mukaiset uudet opetussuunnitelman perusteet astuvat voimaan 1.8.2021. Lukioilla on parhaillaan kädet täynnä työtä ja tähän nähden oppivelvollisuus uudistus on aivan liian kunnianhimoinen.

Koronavirustilanne keväällä 2020 aiheutti julkiselle vallalle suuret verotulomenetykset sekä menolisäykset niin yrityselämän tukemisen muodossa kuin sosiaali- ja terveysmenojen nousun myötä. Tässä tilanteessa valtionhallinnon tulee hyvin harkiten lisätä hyvinvointipalveluiden määriä ja laatua. Oppivelvollisuusiän nosto ja toisen koulutusasteen maksuttomuus ovat tällaisia toimia, jotka aiheuttavat karkeasti arvioituna n. 200 miljoonan euron kustannukset julkiselle vallalle. Tähän ei tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa ole varaa

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Edellä kerrotulla tavalla Savonlinnan Taidelukio suhtautuu kriittisesti oppivelvollisuuden pidentämiseen ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuuteen niin uudistuksen sisällön kuin laajuuden suhteen. Lisäksi uudistuksen voimaantulo on liian ”hätäinen” monesta syystä johtuen.

Oppivelvollisuuden laajentamisen perimmäinen tavoite lienee se, että vähennetään ns. koulupudokkaiden määrää siirryttäessä perusopetuksesta koulutuksen toiselle asteelle. Nyt esitetyssä lakiluonnoksessa mm. kuvataan seikkaperäisesti perusopetuksen oppilaanohjaajien tulevaa työtä oppijoiden saattamisessa koulutuksen toiselle asteella. Tätä tapahtuu jo nyt ainakin Savonlinnan kaupungin perusopetuksen oppilaitoksissa. Drop-out –ongelma ei siis edellytä näin järeää toimea, kuin oppivelvollisuuden pidentäminen.

Drop-out –ongelman ratkaisemiseen tulisi resursseja kohdentaa perusopetukseen ja eritoten opintojen etenemisongelmista kärsiville. Jos valtio-kunta rahoitussuhdetta palautettaisiin lähemmäs alkuperäistä kustannusjakoa. Näin toimien saisimme perusopetuksen päättäjäpopulaation hakeutumaan koulutuksen toiselle asteelle omasta halustaan, ilman pakkoa.

Tällä hetkellä suurin osa opiskelijoiden huoltajista pystyy huolehtimaan jälkikasvunsa oppimateriaaleista koulutuksen toisella asteella. Juha Sipilän (kesk.) hallituksen aikana hyväksytty opintorahan oppimateriaalilisä vähävaraisten perheiden opiskelijoille kohdentaa niukat resurssit niitä eniten tarvitseville. Jos tuen määrää nostettaisiin nykyisestä 46,80 €:sta ja opiskelijan vanhempien yhteenlaskettua ansiotulorajaa taas nostettaisiin, saataisiin suurin osa nykyisistä ongelmista poistetuksi. Kenenkään opintopolku ei jäisi vain haaveeksi tämän jälkeen. Tuen kanavoituminen KELA:n kautta olisi myös kustannustehokas ratkaisu, opiskelija voisi itse päättää, mihin tukensa käyttäisi. Yhteiskunnallisissa uudistuksissa tulisi uskaltaa luottaa nuoriin.

Toisen koulutusasteen maksuttomuus tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki materiaalit ja opiskeluvälineet tulee olla opiskelijoille ilmaisia, samoin kansainvälisyyskasvatusta tukevat ulkomaanmatkat, korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä lisäävät matkat sekä sellaiset laaja-alaista oppimista tukevat oppimisympäristöt, joita ei löydy ilmaiseksi tai joihin kulkeminen on maksullista. Uudessa oppivelvollisuuslakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa näitä asioita ei ole rajattu maksuttomuuden ulkopuolelle.

Erytistehtävälukioiden antaman monipuolisen opetuksen lisäksi niissä järjestetään ehkäpä ”yleislukioita” enemmän asioita, jotka vahvistavat opiskelijan itsetuntoa, laajentavat kokemusmaailmaa sekä mahdollistavat verkostojen luomisen, työelämätaitojen ja kansainvälisten valmiuksien kehittymisen ja kasvun ihmisenä. Näitä tavoitteita varten ne järjestävät esiintymismatkoja ja yhteistyömatkoja niin Suomessa kuin ulkomailla, kilpailuja, erilaisiin tapahtumiin osallistumisia. Jos näistä asioista joudutaan karsimaan maksuttomuuden vuoksi, emme tue suomalaisnuorten kyvykkyyttä, sosiaalisten taitojen ja luovuuden kehittymistä, onnistumisen iloa emmekä jaksamista. Jokaiselle nuorelle pitää antaa mahdollisuus ihmisenä kasvuun motivoivassa ja monipuolisessa koulutusympäristössä, jonka nuori on itse saanut valita, jossa nuori voi kokea onnistumisia, tehdä omia valintoja ja saada tulevaisuuden taitoja, joita tarvitaan suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa.

Koronavirustilanne keväällä 2020 aiheutti julkiselle vallalle suuret verotulomenetykset sekä menolisäykset niin yrityselämän tukemisen muodossa kuin sosiaali- ja terveystalouden nousun myötä. Tässä tilanteessa valtionhallinnon tulee hyvin harkiten lisätä hyvinvointipalveluiden määriä ja laatua. Oppivelvollisuusiän nosto ja toisen koulutusasteen maksuttomuus ovat tällaisia toimia, jotka aiheuttavat karkeasti arvioituna n. 200 miljoonan euron kustannukset julkiselle vallalle. Tähän ei tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa ole varaa